

ENTREVISTA A

MIQUEL OBIOLS,

per Arantxa Bea

© La Japonesa / Aina i Berta Obiols

«Si no pogués inventar coses, la meua vida no tindria cap sentit».

Miquel Obiols (Roda de Ter, 1945) és l'autor d'*Ai, Filomena, Filomena! i altres contes*, llibre innovador i quasi mític que es publicà el 1977 i que s'ha reeditat recentment. Obiols, a més del creador d'altres obres trencadores i subversives com *El tigre de Mary Plexiglàs* (1987), el *Llibre de les M'Alícies* (1990) o, més recentment, *He tornat a jugar amb la mare i se m'ha espatllat* (2010), és també l'inventor i guionista dels primers programes infantils de televisió en català, com *Terra d'escudella* i *Planeta imaginari*, així com del famós personatge del gallifant.

—*Fa uns mesos que s'ha reeditat Ai, Filomena, Filomena! i altres contes, trenta-cinc anys després que es publicà per primera vegada. No són molts, trenta-cinc anys?*

—Estic un pèl dolgut però al mateix temps content que s'hagi pogut reeditar. Jo faig les coses —escric, faig televisió—, però no m'agrada anar darrere de ningú, en el bon sentit de la paraula, no m'agrada exposar-me. He estat una mica dolgut perquè cap editorial d'aquí no s'hi ha interessat. La gent em preguntava «per què no reedites el *Filomena*?», i durant anys jo no hi parava atenció, però potser sí que feia una mica de ràbia que no es reedités. L'any passat, quan es complien els trenta-cinc anys del *Filomena* i del programa de televisió *Terra d'escudella* —en el qual al començament aparegué el personatge de *Filomena*—, vaig pensar: «El 2012 ho celebraré, celebraré totes dues coses alhora, celebraré els trenta-cinc anys que vaig començar.» Curiosament, feia temps que Kalandraka em deia: «Hauríem de reeditar el *Filomena* ben reeditat.» Jo hauria volgut que algú d'aquí m'ho digués, però és igual, Kalandraka havia estat molt amable publicant l'edició en català del *Llibre de les M'Alícies* i és una gran edi-

torial. Ha fet una bona edició de la *Filomena*, amb il·lustracions de Miguel Calatayud, i jo n'estic content.

—*Vol dir que el Llibre de les M'Alícies no s'havia publicat en català fins a l'any 2009, dinou anys després que n'apareguera la versió en castellà?*

—Sí, efectivament, l'original és de 1990. L'obra va ser un encàrrec d'Isabel Cano, que aleshores portava els il·lustrats de SM i volia fer un llibre amb el Calatayud. Vaig dir que sí, tenia al cap un homenatge a Lewis Carroll, perquè a mi l'*Alícia* sempre m'ha apassionat. Així que em vaig posar a fer-lo ràpidament, els va agradar a tots dos, a la Isabel i al Miguel, i va sortir així. Vaig escriure'l en català, naturalment, però ella em digué que, de moment, sortiria només en castellà. I aleshores en vaig fer la versió en castellà.

—*Ai, Filomena... fou el seu primer llibre i de seguida va tenir molt bona acollida; rebé el premi Crítica Serra d'Or de literatura infantil i juvenil el 1978.*

—Sí, va ser molt ben rebut, tant aquí com fora de Catalunya, i aquí el fet que sortís a

Terra d'escudella va multiplicar l'efecte de la **Filomena**. Però també va ser ben rebut a Madrid: per exemple, la Felicidad Orquín, el Federico Martín Nebras i tot el grup que en aquell moment dominava una mica els seminaris de literatura infantil de tot l'Estat s'hi interessaren; la Felicidad Orquín me'n deia: «És Gianni Rodari, això!», però jo, llavors, encara no coneixia Rodari. Lewis Carroll sí, era un referent meu, i també un petit llibret que encara guardo i que es diu **Cosas de niños**, de Peter Bichsel: aquest sí que em va marcar molt, sobretot un conte que es deia «Una mesa es una mesa».

–I com es va gestar Ai, Filomena...? Eren els anys setanta, feia poc que Franco havia mort.

–Això va ser el 1977. Justament jo vaig estar fins al 1976 a l'escola Patmos, el director de la qual era l'Emili Teixidor...

–Emili Teixidor va ser mestre seu a Roda de Ter?

–Sí, sí, era mestre meu de primària del meu poble i jo no volia canviar de classe, volia sempre estar amb ell.

–I després va treballar a l'escola Patmos...

–Hi vaig començar a donar classes de català, vaig estar-hi deu anys. Era una escola d'elit, de la gran burgesia, i hi vaig tenir alumnes com el Lorenzo Milá i el Frederic Amat, entre d'altres. Però va arribar un moment que vaig sentir que havia d'anar-me'n: havia estat molt bé, m'havien donat llibertat absoluta, jo feia les classes a través del teatre a cinquè i sisè d'EGB, ho fèiem tot en funció del teatre, tots volien fer-ho tot, no se n'adonaven i treballàvem el llenguatge, calculàvem, fèiem matemàtiques, fèiem els decorats... tot. Va ser meravellós.

–L'ensenyament globalitzat de què es parla tant ara...

–Sí, va ser fantàstic. Però jo tenia com una contradicció: ja m'havia casat, tenia una filla i volia anar a una escola més de barri, així que vaig plegar i me'n vaig anar a les Corts, al Liceu Sant Jordi, una escola més precària. Aquests alumnes necessitaven més estímuls que els de Patmos, que tenien el teatre; llavors vaig pensar que havia d'escriure uns textos que no trobava enlloc i vaig començar a fer contes curts que em servien per a coses diverses: aquest em servia com a exercicis de llenguatge, aquí un conte que els alumnes puguin continuar, aquí un que els personatges no sé què, aquí un altre amb cal·ligrames..., els cal·ligrames a mi sempre m'han agradat molt. Així vaig escriure aquests vuit contes de la **Filomena** més alguna altra cosa. De cop i volta vaig pensar: «Això és un llibre», i llavors algú em va parlar de l'editorial Joventut i l'hi

vaig portar. De seguida em van trucar, els havia agradat i volien publicar-lo, em vaig quedar sorprès... Tot va anar així, molt ràpidament.

–Vostè ha dit alguna vegada d'Ai, Filomena, Filomena! que «En principi fou la Filomena, la mare de l'Emili Teixidor...» Això és cert?

–Sí, és clar, és que la mare de l'Emili es deia Filomena i era una dona divertidíssima, m'estimava moltíssim: quan vaig venir a Barcelona vaig estar dos cursos a casa seva, amb l'Emili i la Filomena. I sí, el títol va ser un homenatge a aquesta dona: li dèiem «Ai, Filomena, Filomena» perquè contava mentides i s'inventava paraules.

–Per la mateixa època començà també a fer televisió?

–Tot va ser una casualitat. Va venir un dirigent de Madrid de Televisió Espanyola, Juan Manuel Martín de Blas, i el van posar com a director de TVE de Catalunya. Ell va captar l'esperit d'aquí, s'hi va integrar de seguida, va intentar comprendre el fet català i va dir: «S'han de fer coses en català.» Volia fer un programa infantil i es va posar en contacte amb Rosa Sensat; llavors la Mariona –la meva dona, que tenia relació amb ella per l'escola– em va dir que buscaven gent. Jo havia fet molt de teatre juntament amb Josep Maria Vidal, un gran amic que va morir fa tres anys, i ens hi vam apuntar tots dos. De la reunió amb Martín de Blas, Rosa Sensat, els Comediants i Mercè Viladet –la realitzadora– va sortir *Terra d'escudella*. De cop i volta començo a fer televisió i ja no paro. Després van venir *La cucafera*, *Planeta imaginari*...

–...I Juego de niños, amb els gallifants.

–De fet el gallifant ja havia sortit uns cinc o sis anys abans del programa, en un llibre que es deia *King-què*. El gallifant és una paraula maletí; Lewis Carroll jugava amb aquestes paraules maletí: de «gallina» i «elefant» treus una mica d'una i una mica de l'altra, uneixes el que queda i és un mot que es transporta més fàcilment, un maletí. El que havia inventat en un llibre, ho vaig anar arrossegant en un altre, a *Planeta imaginari* també vaig fer alguna cosa del gallifant, i quan vam fer *Juego de niños* vaig pensar que podíem donar una moneda que fos el gallifant. És un personatge que es va popularitzar molt.

–Vostè troba diferència entre escriure llibres per a adults o per a xiquets?

–A mi solen dir-me: «Tu ets escriptor de literatura infantil...» i jo contesto que no, jo escric per a tothom. Pensem, per exemple, en un llibre de la Pa-

covskà, on no hi ha text, on tot és pintura, o en un llibre del Miró o del Magritte... Per a mi són tan suggeridors, la pintura per a mi és molt important, les imatges, el cinema... Si en aquell llibre hi poses una mica de text es diu que és infantil, i si n'hi poses una mica més es diu que és juvenil, i si ja n'hi poses molt més, i un dibuix només a la portada, es diu que és per a adults. Aquestes classificacions a mi sempre m'han repugnat bastant, tot i que també ho respecto. Per altra banda, hi ha escoles que maleeixen el **Llibre de les M'Alícies** perquè diuen que és subversiu, que per als nanos...

–El Llibre de les M'Alícies no s'ajusta «exactament» als paràmetres de «transmetre valors» que busquen alguns mestres i pares en la literatura: una nena que esclata –literalment– en una reunió familiar, una mare que llança la filla a les escombraries...

–Sí, és àcid, és molt bèstia, però ja està bé de donar missatges de bons i de dolents. Intentem fer literatura, i si el que surt és una cosa transgressora, doncs i què: els germans Grimm deien unes coses terribles, i també l'Andersen.

–Vostè ha rebut molts guardons literaris i cinematogràfics, en destacaria algun? Quina relació manté amb els premis?

–Tinc una mena de pudor, però sí, és una cosa que agrada, és clar, és una mena de reconeixement. Guardo un bon record del Crític in Erba de Bolonya: és l'única vegada que l'han donat aquí [Obiols va rebre aquest premi el 1992 per l'obra *Iris*], i d'un de televisió que em donà un jurat internacional al Festival de Nova York [el 1994, per *Pinnic*]. A més, no puc oblidar la gran alegria que va suposar **El tigre de Mary Plexiglàs**: tres premis, dotze edicions, molta repercussió... i cap traducció. En aquell moment, el 1987, cap editorial castellana va «atrevir-se» a publicar-lo: era «juvenil» i parlava massa obertament a favor de la masturbació, de l'homosexualitat, del divorci, de l'amor lliure, dels partits d'esquerres, etc. Va «escandalitzar» una mica.

–I del dia de Sant Jordi, què en pensa?

–Potser el que diré és una barba-ritat, però jo l'odio moltíssim, jo sóc fill de botiguers i el Sant Jordi em sembla com les rebaixes d'El Corte In-

glés, que tothom va corrents cap allà. Celebro que la gent vagi a comprar llibres, no és que no m'agradi, però hi ha una cosa que sempre m'ha resultat molt patètica: les cues de gent per obtenir una signatura de llibres «horribles» d'«escriptors prefabricats o mediàtics» que no paren de somriure, i el fàstic existencial de pobrets llibreters de bons escriptors que es moren de misèria i de pena! Si això és el dia del llibre, pleguem.

–Podria dir-nos en què està treballant ara?

–Estic amb un llibre que es diu *Uf* i que serà un recull de tot allò visual que he fet: cal·ligrames, que ja en tinc molts..., serà un recull de les coses visuals. De moment, tinc una pàgina web «en construcció» on hi ha un dibuix, un rostre del qual surten «ufs» i on

aviat es podrà veure alguna cosa. Per cert, ha coincidit que al meu poble, a Roda de Ter, el club de fotògrafs ha organitzat el I Festival Audiovisual Miquel Obiols, m'han demanat que prepari un muntatge i he fet una cosa de disset minuts que inclou des de *Terra d'escudella* fins als últims programes que vaig fer per a Canal+; una vegada hagi passat el festival, penjaré l'audiovisual en aquesta web. També hi apareixerà un personatge que es diu El Terrible Obi: aquest personatge m'agrada perquè em permet riure'm de mi mateix.

–I algun projecte més?

–Tinc en ment un llibre sobre Hitchcock, que no serà cap estudi del cineasta ni de les seves pel·lícules, sinó «una cosa molt diferent». I també una obra a favor dels llibres de

paper imprès, sense anar contra els nous formats digitals; serà un homenatge als llibres, no tant a l'objecte com al que posa als llibres, als llibres que inventen coses, sense els quals no seriem res.

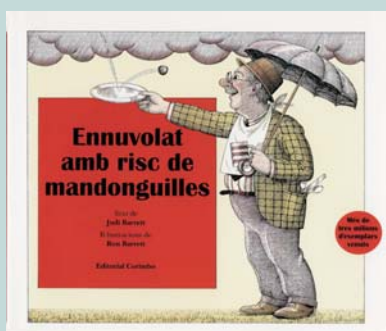
–Vostè s'ha definit alguna vegada com «una mena de boxejador-actor-pintor-cuiner-escriptor-jardiner»...

–Sí, és que tot és una mica el mateix: a mi el que m'agrada és inventar. En realitat, tot això està relacionat amb inventar coses: si no pogués inventar, la meua vida no tindria cap sentit.

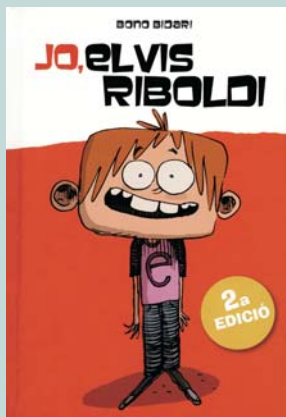
Guanyadors

8è { premi de literatura infantil } Atrapallibres 2012-13

9 anys

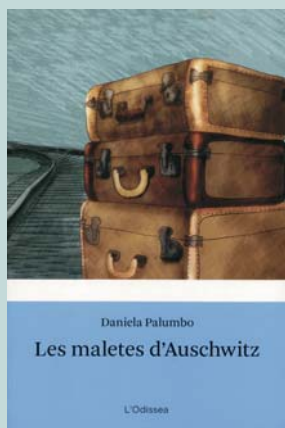

BARRETT, Judi; BARRET, Ron
Ennuvolat amb risc de mandonguilles
Trad. Margarida Trias Corimbo

10 anys

BIDARI, Bono
Jo, Elvis Riboldi
La Galera

11-12 anys

PALUMBO, Daniela
Les maletes d'Auschwitz
Trad. M. Dolors Ventós Estrella Polar

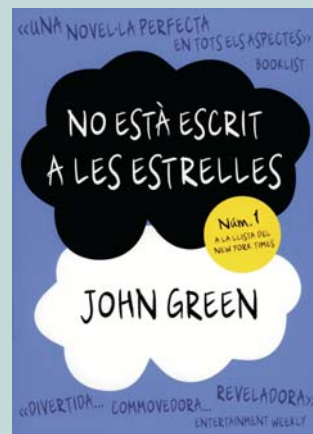
17è { premi de literatura PROTAGONISTA JOVE } 2012/13

13-14 anys

GARCIA CORNELLÀ, Dolors
Serena
Cruïlla

15-16 anys

GREEN, John
No està escrit a les estrelles
Trad. Laia Font i Mateu Estrella Polar

Els lots de llibres sortejats entre els centres docents i biblioteques participants han estat per a:

- ◇ Institut Ramon de la Torre de Torredembarra (Tarragona)
- ◇ Institut Jaume Salvador Pedrol de Sant Joan Despí (Barcelona)
- ◇ Institut Almenar d'Almenar (Lleida)
- ◇ Escola Santa Clara de Sabadell (Lleida)

Els lots de llibres sortejats entre els centres docents i biblioteques participants han estat per a:

- ◇ Escola Flama de Manresa (Barcelona)
- ◇ Escola Les Cometes de Llorenç del Penedès (Tarragona)
- ◇ Escola Joan Maragall de Vilanova del Camí (Barcelona)
- ◇ Escola La Sínia de Sant Antoni de Calonge (Girona)